

**ҮЙЛДВЭР, ҮЙЛЧИЛГЭЭНИЙ БУЮУ МЭРГЭШЛИЙН
ХОЛБООДЫН ЭРХЗҮЙН ЗОХИЦУУЛАЛТЫН ТАЛААРХИ
ХБНГУ-ЫН ТУРШЛАГА, ХАРЬЦУУЛСАН СУДАЛГАА**

Захиалагч: Д-р Д. Энхбат, УИХ-ын гишүүн
Судлаач: Д-р Г. Алтан-Оч, ахлах референт
Судалгааны хугацаа: 2011.05.05 - 06.14
Судалсан байдал: Энэхүү тайланд өөрөөр заагаагүй бол доорхи эх сурвалж буюу сайтын мэдээллийг ашигласан. Үүнд:

1. Мэргэшлийн холбоо/Berufsverband (Wikipedia) <http://de.wikipedia.org/wiki/Berufsverband>
2. Биет эвлэл/Kürperschaft (Wikipedia) <http://de.wikipedia.org/wiki/K%C3%B6rperschaft>
3. Мэргэшлийн эрхийн биет эвлэл/Berufsständische Kürperschaft (Wikipedia) http://de.wikipedia.org/wiki/Berufsst%C3%A4ndische_K%C3%B6rperschaft
4. Эрхийн төлөөллийн байгууллага/ Standesvertretung (Wikipedia) <http://de.wikipedia.org/wiki/Standesvertretung>
5. Мэргэшлийн эрхийн эрхзүй/Standesrecht (Wikipedia) <http://de.wikipedia.org/wiki/Standesrecht>
6. Өөрийн удирдлага/Selbstverwaltung (Wikipedia) <http://de.wikipedia.org/wiki/Selbstverwaltung>

Мэргэшлийн холбоо гэдэг нь тодорхой мэргэшлийг эрхлэхэд тавигдах шаардлага, нөхцлийг тогтоох, хөгжүүлэх зорилго бүхий хувийн эрхт биет эвлэлийг хэлнэ. Мэргэжлийн холбоо нь сонирхлын холбооны нэг төрөл юм.[1]

ХУУЛИЙН ТОДОРХОЙЛОЛТ

Биет эвлэл-Хүний гишүүнчлэлтэй, тухайн үеийн гишүүдийн бүрэлдэхүүнээс үл хамааран оршдог холбоо буюу улстөрийн намыг хэлнэ. Ерөнхийдөө хуулийн этгээд байх ба өөрийн дээд төвшний хуулийн этгээдийн хэсэг ("бие даасан бус биет эвлэл") байж болно. "Бие" нь бодит хүн, эсвэл хуулийн этгээдээс бүрдэнэ. Тодорхой гишүүн солигдохоос үл хамааран оршдог. Дотор нь доорхи байдлаар ангилна:

Хувийн эрхт биет эвлэл (Үндсэн хэлбэр: олон тооны эдийн засгийн холбооны төрөл бүхий бүртгэлтэй холбоо, Жишээ нь: Хувьцаат компани/нийгэмлэг, Хязгаарлагдмал хариуцлагатай компани/нийгэмлэг, эсвэл Хоршоо)

Нийтийн эрхт биет эвлэл (Жишээ нь: Холбооны улс, Муж улсууд, Аймаг, Сумд (орон нутгийн байгууллага); Их сургуулиуд, Их эмч нарын, Апотекчдийн, Шүдний эмч нарын г.м. танхимууд; хоршмол (корпорацилагдсан) христийн сүмүүд, бусад шашны болон ертөнцийг үзэх үзлийн нийгэмлэгүүд)

Доорхи хязгаарлалтуудтай:

Холбоо (эрхзүйн)-нийтийн эрхт биет эвлэлээс бусад бодит хүн буюу хуулийн этгээдийн сонирхлын бүлгийн дээд ойлголт.

Нийгэмлэг-гишүүнгүй, харин хувь нийлүүлэгчтэй. Хувь нийлүүлэгчийн байгаа эсэхээс оршин тогдох нь хамаардаг.

Төрийн байгууллага-гишүүнгүй, харин хэрэглэгчтэй. Жишээ нь: Боловсролын байгууллага, Шүүхийн шийдвэр гүйцэтгэх байгууллага, Хэрэгцээний байгууллага г.м.

Сан-хүнээс хамааралгүй.

Мөн түүхэн уламжлалаар нэгдэл, корпораци нь биет эвлэлийн нэг хэлбэр юм.[2]

МЭРГЭШЛИЙН ХОЛБООНЫ ҮҮРЭГ ЗОРИЛГО[1]

Мэргэшлийн холбоодын ажил нь гадагшаага ижил мэргэшлийн аль болох олон хүний сонирхлыг нэгтгэн багцалж, энэхүү ашиг сонирхлыг ерөнхийдөө гэрээт талууд (жишээлбэл, ажил олгогч, ажил гэрээлэгч, олон нийтийн/төрийн байгууллага, хууль тогтоогч) болон олон нийтийн дунд хэрэгжүүлэхэд чиглэдэг.

Дотоод ажил нь ихэвчлэн тулгамдаад байгаа мэргэшлийн аливаа асуудлыг дэвшүүлж, хэлэлцэж, тэгээд шийдвэрлэх байдлаар явагдана. Мэргэшлийн холбоод нь татвараа төлсөн гишүүддээ хариуд нь ихэвчлэн мэргэшилтэй холбоотой мэдээлэл давуу эрхтэйгээр өгөх, мэргэжил эзэмших болон мэргэшил дээшлүүлэх боломжоор хангах, болон бусад хөнгөлөлт, дэмжлэг үзүүлдэг.

МЭРГЭШЛИЙН ЭРХИЙН БИЕТ ЭВЛЭЛ (ТАНХИМ) БУЮУ ЭРХИЙН ТӨЛӨӨЛЛИЙН БАЙГУУЛЛАГА

Мэргэшлийн эрхийн биет эвлэл (танхим) гэж ихэвчлэн нийтийн эрхт, тодорхой академи мэргэшлийг төлөөлсөн, улсын хууль тогтоомжийн дагуу зохион байгуулагдсан, мэргэшлийн өөрийн удирдлагад чиглэсэн үүрэг зорилго бүхий биет эвлэлийг хэлнэ.[3]

Танхимууд нь Ажил олгогчдын холбоо болон Үйлдвэрчний эвлэл мэтийн хувийн эрхт эвслээс ялгаатай.[3]

Эдгээр танхимуудыг мөн Эрхийн төлөөллийн байгууллага буюу Эрхийн хэв журам ч гэж хэлдэг. Тэдний хамаарах хүрээ нь харгалзах Танхимын муж юм.[3]

Эрхийн төлөөллийн байгууллагууд нь мэргэшлийн эрхийг томъёолох (тодорхойлох), төрийн хуулийг гаргахад баримтлах чиг шугамыг тодорхойлох замаар хууль тогтоох үүрэгтэй.[4]

Өөрт ногдох төрийн үүргээс гадна эдгээр танхимууд нь гишүүдийнхээ ашиг сонирхлыг төлөөлдөг. Мөн үндсэн дүрэм хүчин төгөлдөр үйлчилнэ. Тэр нь хувь хүний хувьд гишүүдээрээ, ажил хэргийн хувьд үүрэг хариуцлагын тойргоор хязгаарлагдана. Ихэнх тохиолдолд, албадан гишүүнчлэлтэй.[3]

Төр танхимыг хянах (Төрийн хянан шалгах байгууллага/”Төрийн аудитын ерөнхий газар” [ГА]) үүрэг гүйцэтгэнэ. [3]

Танхимуудын жишээ дурьдвал:[3]

- Чөлөөт мэргэжлийн
 - Эмч нарын танхим (Холбооны эмч нарын танхим орохгүй, энэ нь хувийн эрхт эвлэл юм)
 - Шүдний эмч нарын танхим
 - Малын эмч нарын танхим
 - Сэтгэл, мэдрэлийн эмч нарын танхим
 - Апотекчдийн танхим
 - Өмгөөлөгчдийн танхим, Холбооны өмгөөлөгчдийн танхим (Германы

- өмгөөлөгчдийн холбоо (DAV) нь үүний эсрэг орон нутгийн өмгөөлөгчдийн холбоог нэгтгэсэн хувийн эрхт нэгдэл)
- Нотаратчдийн танхим
 - Татварын зөвлөхийн танхим
 - Эдийн засгийн шалгагчдын танхим
 - Патентын өмгөөлөгчдийн танхим
 - Архитекторчдын танхим
 - Инженерүүдийн танхим
 - Үйлдвэрлэл, үйлчилгээний
 - Аж үйлдвэр, Худалдааны танхим
 - Гар урчуудын танхим
 - Эдийн засгийн танхим (Австри улс)
 - Хөдөө аж ахуйн
 - Хөдөө аж ахуйн танхим
 - Ажилчдын
 - Бремен улсын ажилчдын танхим
 - Заарланд улсын хөдөлмөрийн танхим
 - Ажилчид болон албан хаагчдын танхим (Австри улс)

Дээрх чөлөөт мэргэжлийн ажил эрхлэлтийг эрхийн төлөөллийн байгууллагын хяналтаар зохицуулдаг. [4]

Танхимуудын үүрэг гэвэл: Танхимууд мэргэшлийн зөвшөөрөл олгох ба хэрэв зөрчил гаргавал зөвшөөрлийг татаж авах (хүчингүй болгох) болон торгууль хүлээлгэнэ. Мэргэжлийн сургалтанд нөлөөлнө, шалгалтанд баримтлах шугамыг тодорхойлно. Цаашилбал, тодорхой албан тушаал хаших болзол, нөхцлийг тогтооно (жишээлбэл, нарийн мэргэжил эзэмших мэргэшил дээшлүүлэх сургалтын төрөл). [3]

Танхимууд нь хураамж төлөлтийг журамлаж болно. Ихэвчлэн төрийн захиргааны байгууллагын шийдвэрээр энэхүү журмыг тогтоодог. Эцсийн тайлан тавихад дур зоргоор аашилахаас сэргийлэх зорилгоор ингэж зохицуулдаг. [4]

МЭРГЭШЛИЙН ЭРХИЙН ЭРХЗҮЙ [5]

Мэргэшлийн эрхийн эрхзүй гэж төрийн зүгээс хариуцлагаа хүлээн өөрийн удирдлагыг шилжүүлсэн эрхзүйг хэлнэ. Энэ нь эхний ээлжинд чөлөөт мэргэжлийн (уламжлалын дагуу эмч болон өмгөөлөгчдийн) мэргэшлийн эрхэд хамаарна. Мэргэшлийн эрхийн эрхзүй нь -зарим тохиолдолд өнөөдрийг хүртэл- эхлэл төдий хуульчлагдан зохицуулагдсан бөгөөд ихэвчлэн уламжлалт зан үйлийн эрхзүйд суурилсан байдаг.

Мэргэшлийн эрхийн эрхзүйд холбогдох эрхийн байгууллагын бүтцэд байх орон тооны бус (хүндэт/honorary [ГА]) шүүх хяналт тавьдаг. Бүх мэргэжлийн хувьд ингэж зохицуулсан байдаг. Эрхзүйн талаас нь авч үзвэл, төрийн дээд тогтоомж (хууль)-ийн дагуу шилжүүлсэн өөрийн удирдлага гэсэн үг юм.

Холбооны үндсэн хуулийн цэцийн 1987.07.14-ний өдрийн “1 BvR 537/81” тоот шийдвэрээр

төрийн хяналтыг боловсронгуй болгох ажлыг эрчимжүүлэхийн тулд Шийдвэрлэх онолыг баталсан. Үүний дагуу удаан хугацаагаар хүлээсний эцэст, 1997 онд Өмгөөлөгчдийн мэргэжлийн журмыг хуульчлан баталсан юм. Ингэснээр илүү либералчлагдсан бөгөөд тухайлбал, үйл ажиллагаагаа рекламдан сурталчилахыг зөвшөөрдөг болсон.

Энэхүү онол нь шийдвэрлэх буюу хамгийн чухал, амин чухал шийдвэрийг л парламент өөрөө гаргаж байх тухай юм. Шийдвэрлэх онолын хүрээнд, шийдвэрлэх асуудал гэвэл эрх чөлөөтэй байх эрх, тэгш байх эрхийн тодорхой асуудал байсан ч хамаагүй, хүний үндсэн эрхийг баталгаажуулахад амин чухал бүх асуудлыг багтаана. Ялангуяа, үндсэн эрхэд хамаарах оролцох эрх, хамгаалах үүргийг нарийвчлан зохицуулсан асуудал орно.²⁵

ӨӨРИЙН УДИРДЛАГА[6]

Эрхзүйн шинжлэх ухааны хүрээнд өөрийн удирдлага гэж хувийн хариуцлагаа хүлээсэн, эрхзүйн хувьд бие даасан байгууллага (хуулийн этгээд)-д захиргааны үүргийг шилжүүлэхийг хэлнэ. Тодорхойлолтын дагуу, түүний эсрэг талд нь төрийн захиргааны ойлголт байдаг. Өөрийн удирдлагын нийтлэг зохион байгуулалтын хэв маяг бол нийтийн эрхт биет эвлэл юм. Эдгээр нь өөрийн тогтоосон нормын дагуу байгуулагдах ба бие даасан (автоном) үндсэн дүрэмтэй байдаг. Мөн ихэвчлэн гишүүдээсээ татвар хураадаг.

Өөрийн удирдлагын байгууллагуудыг дотор нь 4 хувааж ангилдаг: Орон нутгийн өөрийн удирдлага (жишээлбэл, аймаг, сум), **мэргэшлийн эрхийн болон иргэний өөрийн удирдлага** (жишээлбэл, танхимууд, анчдын холбоо, гал сөнөөгчдийн холбоо), соёлын өөрийн удирдлага (жишээлбэл, их-дээд сургуулиуд, нийтийн эрхт радио өргөн нэвтрүүлгийн байгууллага) болон нийгмийн өөрийн удирдлага (нийгмийн даатгалын байгууллага).

Германд шашны нийгэмлэгүүдийн эрхзүйг Сүмийн өөрийгөө тодорхойлох эрхзүй гэж нэрлэдэг. Шашны нийгэмлэгүүд нь төрийн ямар ч оролцоогүйгээр өөрөө өөрийгөө зохицуулдаг бөгөөд төрөөс шашныг тусгаарлах үндсэн хуулийн заалтын дагуу сүм нь төрийн хэсэг биш учир “захиргаа” гэсэн ойлголт байхгүй. Иймээс төрийн хэвийн ажиллагааг хангах зорилго бүхий эрхзүйн хяналт байхгүй. Сүмийн төрийн хяналт бий болговол тэр нь үндсэн хууль зөрчих болно.

Түүнээс гадна иргэний эрхт холбооны автоном нь мөн зөв хуулийн ойлголтын дагуу өөрийн удирдлагад хамаарахгүй.

Хэдийгээр төр өөрийн удирдлагын байгууллагуудад тодорхой тоглолтын орон зай өгч байгаа боловч эдгээр нь нөгөө талаасаа эрхзүй болон хуулийн зарчмуудыг хангах ёстой. Энэ нь эрхзүйн хяналтаар хэрэгжинэ. Өөрийн удирдлагын байгууллагуудад өөрийнх нь захиргаа гадуур нэмэлт үүрэг даалгавар шилжүүлэн өгсөн бол (төрийн үүрэг) Мэргэжлийн хяналтын байгууллагыг ажиллуулдаг.

²⁵ Шийдвэрлэх онол/Wesentlichkeitstheorie <http://de.wikipedia.org/wiki/Wesentlichkeitstheorie>